

Názory na fungování demokracie v ČR a nedemokratické alternativy politického systému – říjen 2014

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v14-10</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>1. – 8. října 2014</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1045</i>
Počet tazatelů:	<i>240</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PD.52, PO.35, PO.36</i>
Zveřejněno dne:	<i>11. listopadu 2014</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Čadová</i>

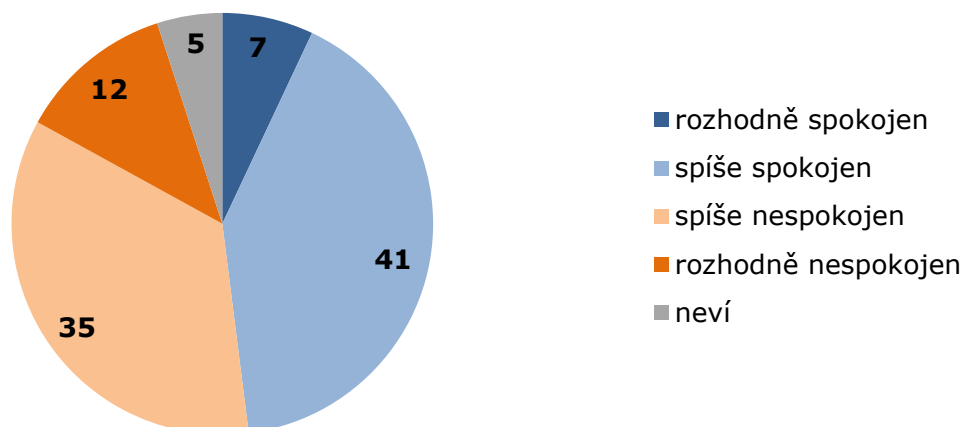
Součástí říjnového šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i. bylo i několik otázek, které se týkaly názorů respondentů na fungování demokracie v České republice a na alternativní varianty současného demokratického politického systému.

Všech respondentů jsme se nejprve zeptali, jak jsou celkově spokojeni s fungováním demokracie v naší zemi (viz graf 1).¹ V názoru na tuto otázku je česká veřejnost značně rozpolcena. Spokojenost s tím, jak v ČR funguje demokracie, vyjádřilo 48 % oslovených (z toho 7 % se cítí „rozhodně spokojeno“ a 41 % „spíše spokojeno“), kriticky zhodnotilo fungování demokracie 47 % dotázaných (z nichž 35 % je s ním „spíše

¹ Znění otázky: „Jak jste celkově spokojen s fungováním demokracie v naší zemi? Jste rozhodně spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen?“

nespokojeno" a 12 % „rozhodně nespokojeno“). 5 % dotázaných se k položené otázce nedokázalo vyjádřit a zvolilo proto odpověď „nevím“.

Graf 1: Spokojenost s fungováním demokracie v ČR (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Spokojenost s fungováním demokracie v ČR klesá s rostoucím věkem a zvyšuje se spolu s nejvyšším stupněm dokončeného vzdělání. Častěji ji rovněž vyjadřují lidé považující životní úroveň své domácnosti za dobrou, studenti, podnikatelé a živnostníci, obyvatelé Prahy, lidé, kteří se na škále politické orientace sami řadí k pravici či pravému středu, respondenti, kteří uvedli, že by ve volbách odevzdali svůj hlas ODS, TOP 09 či ANO a občané, kteří důvěřují vládě.

Nespokojenost se naopak častěji pojí se špatnou životní úrovní domácnosti, je častější u lidí nezaměstnaných, důchodců, obyvatel Libereckého kraje a lidí, kteří nedůvěřují vládě. Nespokojenost s fungováním demokracie v ČR vyslovili také častěji lidé řadící se sami na levou stranu politického spektra a potenciální voliči Úsvitu přímé demokracie či KSČM, případně rozhodnutí nevolíči.

Časové srovnání s předcházejícími výzkumy nabízí tabulka 1. Aktuální výsledky jsou prakticky totožné s těmi z února 2014, ve srovnání s únorem 2013 došlo ale k výraznému nárůstu spokojenosti s fungováním demokracie, a to o 15 procentních bodů (z 33 % na 48 %), a situace je tedy v současnosti podobná jako v letech 2007 až 2009, respektive 2011, kdy byly podíly spokojených a nespokojených podobně vyrovnané.

Tabulka 1: Spokojenost s fungováním demokracie v ČR - časové srovnání (v %)

	12/04	02/07	02/08	02/09	02/10	02/11	02/12	02/13	02/14	10/14
rozhodně spokojen	1	4	4	6	4	8	5	1	6	7
spíše spokojen	39	46	44	42	39	43	38	32	42	41
spíše nespokojen	48	34	37	35	38	35	37	45	34	35
rozhodně nespokojen	7	11	13	13	15	11	16	18	15	12
spokojen/nespokojen	40/55	50/46	48/50	48/48	43/53	51/46	43/53	33/63	48/49	48/47

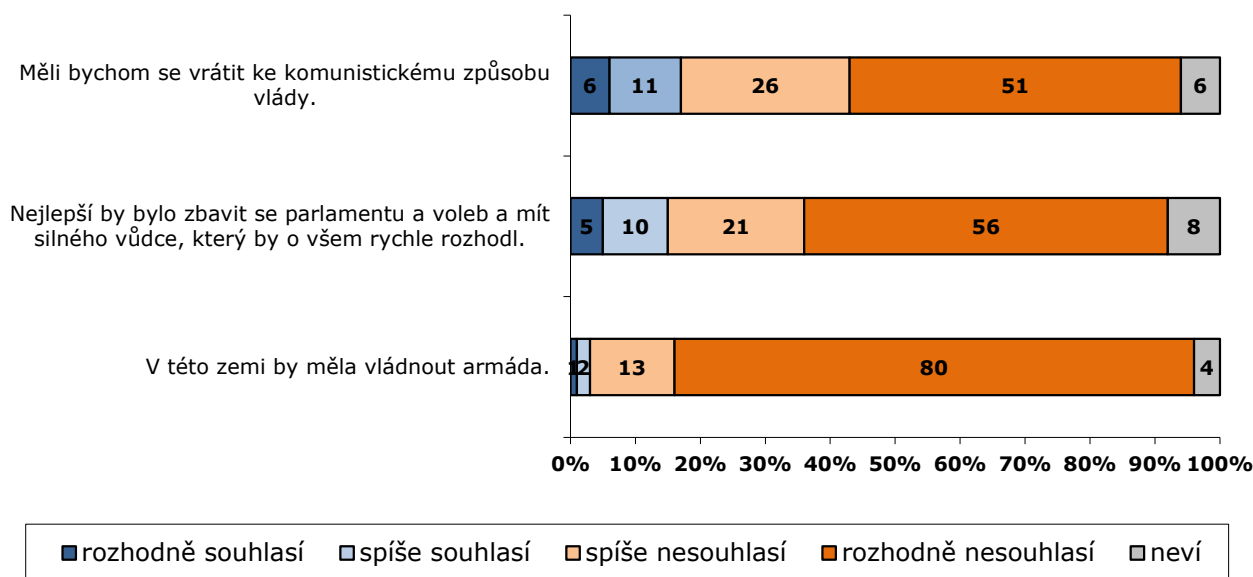
Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o názory občanů na nedemokratické formy vládnutí (viz graf 2).²

Graf 2: Názory na nedemokratické alternativy politického systému (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Návrat komunistického způsobu vlády by uvítalo 17 % českých občanů, více než tři čtvrtiny (77 %) ale s návratem ke komunistickému způsobu vlády nesouhlasí, z toho více než polovina (51 %) dokonce vyslovila rozhodný nesouhlas. Nastolení autoritářského režimu v čele se silným vůdcem, který by nahradil parlament, by upřednostnilo 15 % občanů ČR, tři čtvrtiny (77 %) nesouhlasí, z toho 56 % vyjádřilo rozhodný nesouhlas. Zcela zanedbatelný počet dotázaných (3 %) by souhlasil s nastolením vojenské diktatury, nesouhlas v tomto případě vyslovilo 93 % občanů a 8 z 10 dotázaných by s něčím takovým „rozhodně nesouhlasilo“.

V porovnání s předchozím šetřením z února 2014 (viz tabulku 2) nedošlo k žádné významné změně, ve srovnání s listopadem 2004 je vidět drobný posun ve prospěch souhlasu s návratem ke komunistickému způsobu vlády (o 5 procentních bodů). Postoje české veřejnosti k nastolení autoritářského režimu v čele se silným vůdcem a vládě armády se za posledních 10 let významně nezměnily.

Tabulka 2: Názory na nedemokratické alternativy současného politického systému - srovnání (v %)

	Souhlas/Nesouhlas			
	11/04	02/09	2/14	10/14
Měli bychom se vrátit ke komunistickému způsobu vlády.	12/79	15/79	18/77	17/77
Nejlepší by bylo zbavit se parlamentu a voleb a mít silného vůdce, který by o všem rychle rozhodl.	14/77	14/78	18/75	15/77
V této zemi by měla vládnout armáda.	1/94	1/96	3/94	3/93

Pozn.: Data v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ souhlasí a „rozhodně“ a „spíše“ nesouhlasí. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

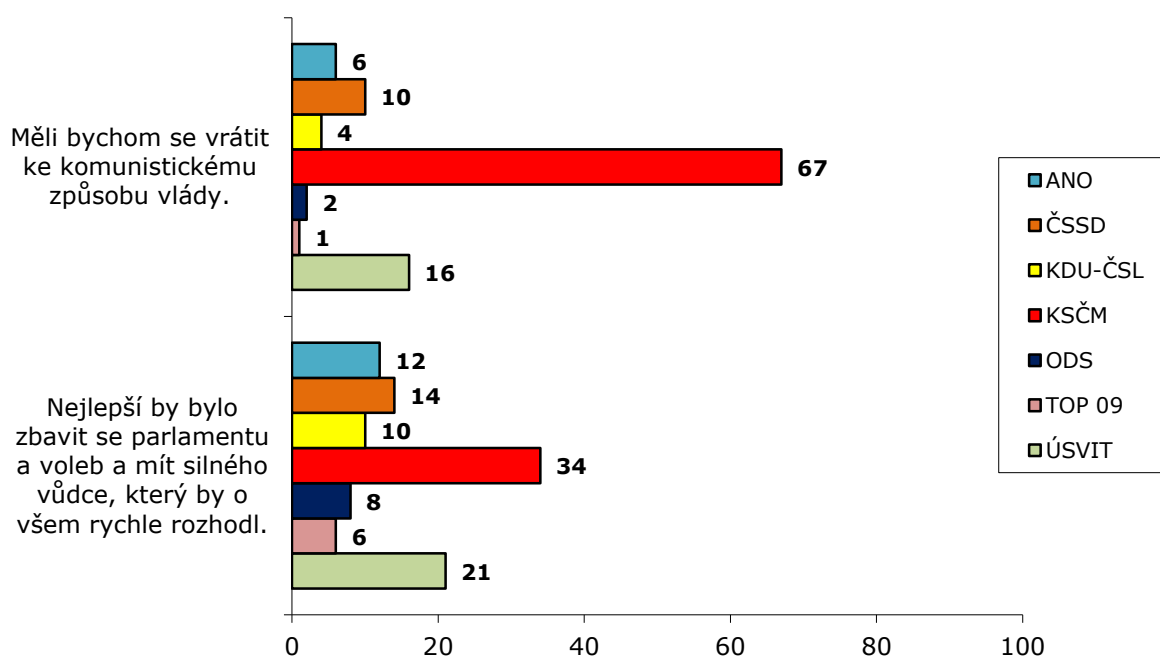
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

² Znění otázky: „Současný politický systém není jediný, který tato země měla. Někteří lidé se domnívají, že by se nám vedlo mnohem lépe, pokud by se zde vládlo jinak. Co si o tom myslíte Vy? a) Měli bychom se vrátit ke komunistickému způsobu vlády? b) Nejlepší by bylo zbavit se parlamentu a voleb a mít silného vůdce, který by o všem rychle rozhodl? c) V této zemi by měla vládnout armáda?“

Sociodemografické složení příznivců návratu ke komunistickému způsobu vládnutí, respektive nastolení autoritativního způsobu vlády bez parlamentu a v čele se silným vůdcem je následující: především jde o oslovené se špatnou životní úrovní, respondenty, kteří se sami řadí na levou stranu politického spektra a lidi vyjadřující nespokojenost se současným fungováním demokracie v naší zemi. Podíl respondentů souhlasících s návratem komunistického způsobu vlády klesá s rostoucím stupněm dosaženého vzdělání, více těch, jež by návrat komunistického způsobu vlády uvítali, najdeme mezi občany staršími 60 let, zejména důchodci. Sociální strukturu zastánců vojenské diktatury nelze seriózně rozkrýt, neboť získaný vzorek je příliš malý.

Pro zajímavost jsme se podívali, jak souvisí názor na návrat komunistického způsobu vládnutí a názor na vládnutí silného vůdce. Ukázalo se, že dvě třetiny dotázaných odmítají obě alternativy, 7 % dotázaných se souhlasně vyjádřilo k oběma alternativním nedemokratickým režimům, a necelá desetina dotázaných kombinuje souhlas s komunistickým způsobem vládnutí a nesouhlas se silným vůdcem a vice versa. Jak se váže souhlas s volebními preferencemi, ukazuje následující graf 3.

Graf 3: Názory na nedemokratické alternativy současného politického systému podle stranických preferencí (podíly souhlasných odpovědí v %)

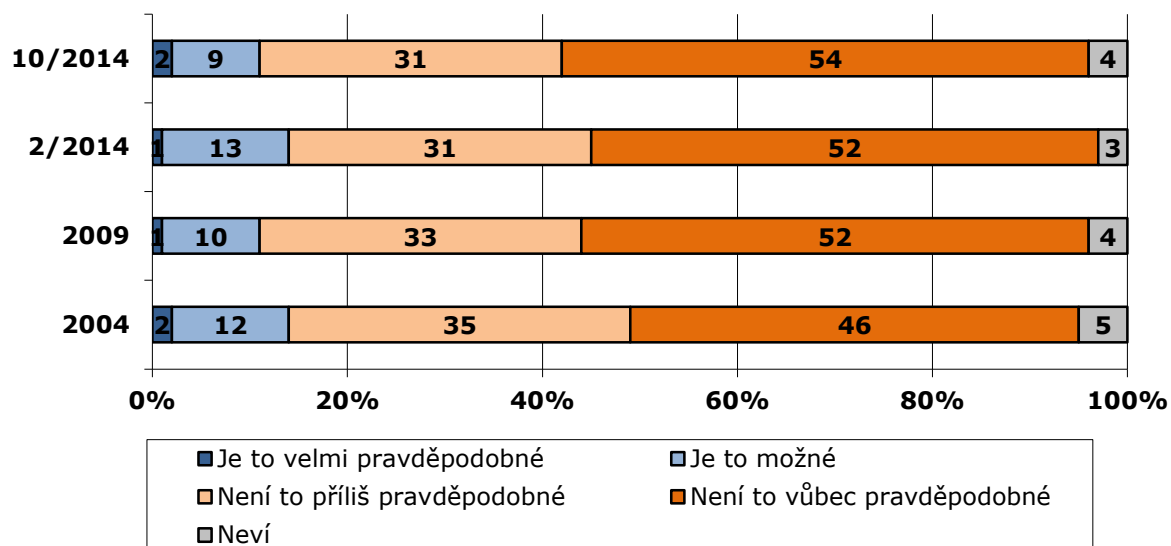

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další dotaz mapoval názory na to, do jaké míry je pravděpodobné, že se v nejbližších pěti letech uplatní nějaká nedemokratická alternativa politického systému, tj. že bude zaveden komunistický systém, že vlády se chopí autoritářská vláda se silným vůdcem a parlament bude zrušen, nebo že bude vládnout armáda.³ Získané výsledky i časové srovnání s předcházejícími výzkumy nabízí grafy 4a, 4b a 4c.

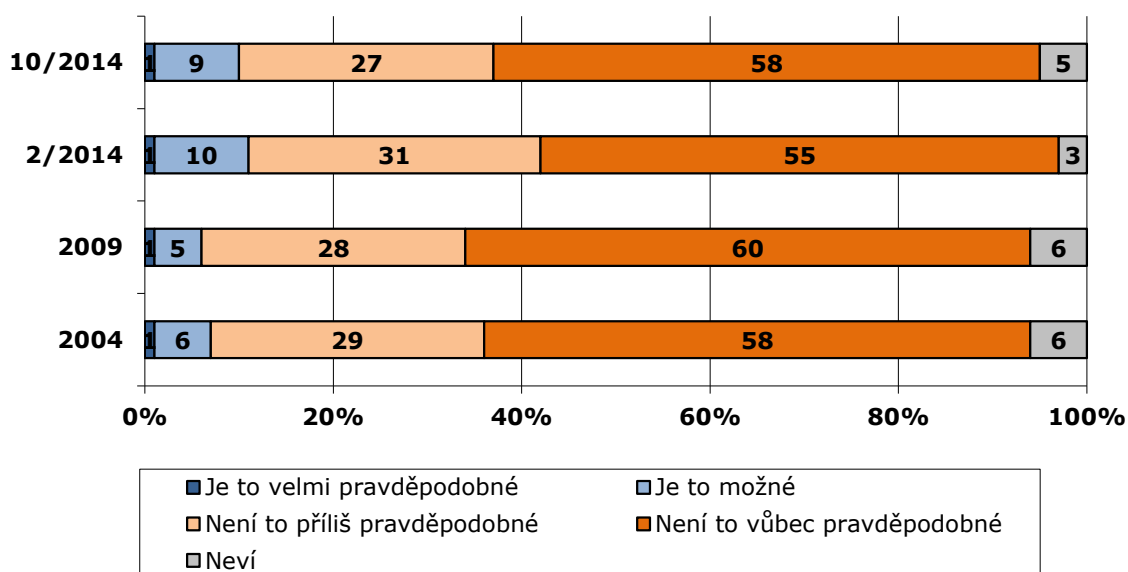
³ Otázka: „Jak moc je podle Vás pravděpodobné, že by v nejbližších pěti letech a) byl obnoven komunistický systém, b) silný vůdce nahradil vládu a volený parlament, c) zemi vládla armáda?“

Graf 4a: Pravděpodobnost, že v nejbližších 5 letech bude obnoven komunistický systém (%)

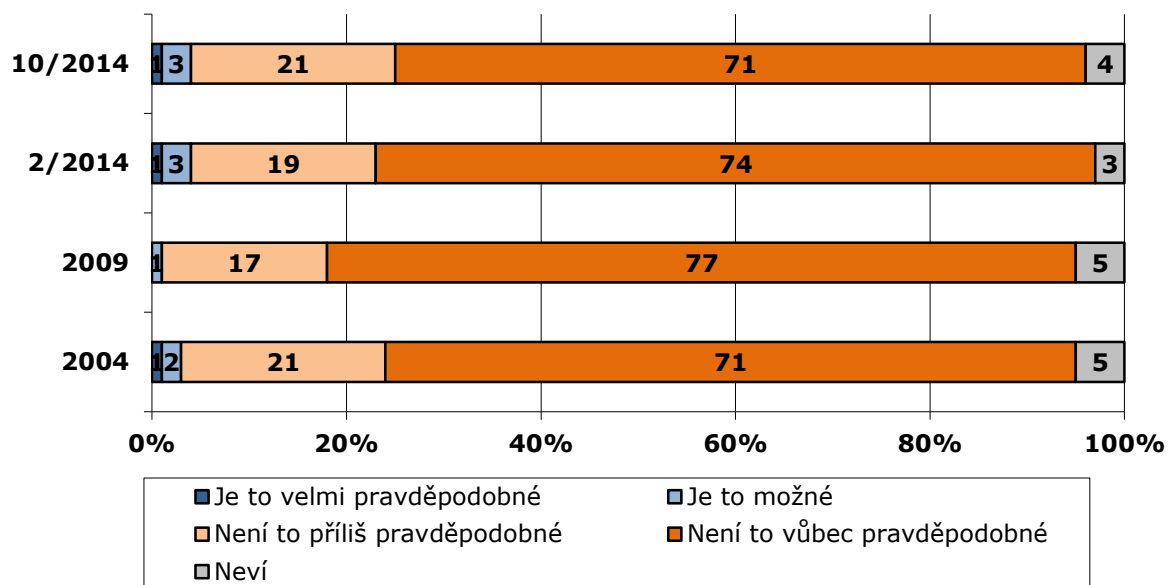

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4b: Pravděpodobnost, že v nejbližších 5 letech silný vůdce nahradí vládu a volený parlament (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4c: Pravděpodobnost, že by v nejbližších 5 letech vládla armáda (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Obnovení komunistického režimu považuje za velmi pravděpodobné nebo alespoň možné přibližně desetina dotázaných (11 %), podobný podíl respondentů (10 %) za pravděpodobné či možné pokládá nahrazení parlamentu a vlád silným vůdcem a vládu armády připouští jako možnou pouhá 4 % občanů

Časové srovnání, které nabízí grafy 4a, 4b a 4c, je zřejmé, že v daném případě u české populace nedochází k výraznějším názorovým změnám v čase. Oproti roku 2009 pouze v případě varianty, že v nejbližších 5 letech silný vůdce nahradí vládu a volený parlament, mírně (o čtyři procentní body) vzrostl podíl lidí, kteří si myslí, že je to možné.